

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

**Факультет корекційної педагогіки та психології**

**“Затверджено”**

На засіданні Приймальної комісії  
НПУ імені М. П. Драгоманова  
Протокол № 4 від “30” березня 2017 р.  
Голова Приймальної комісії  
Андрущенко В. П.

**Програма вступного фахового випробування (співбесіди)  
З дисципліни «Анатомія людини з основами гігієни дітей та підлітків»**

для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства.

При вступі на навчання для здобуття ступеня

**бакалавра**

на базі здобутого ступеня (ОКР)

«Молодший спеціаліст»

# **1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)**

## **Пояснювальна записка**

Вступне фахове випробування з дисципліни «Анатомія людини з основами гігієни дітей та підлітків» на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» буде проводитися у формі усного екзамену за програмними питаннями.

Абітурієнти на початку співбесіди обирають програмні питання і готуються до відповіді протягом 30 - 40 хвилин. Фахову співбесіду проводять індивідуально з кожним абітурієнтом два члени предметної комісії, склад якої затверджений наказом Університету. Термін проведення співбесіди 15 - 20 хвилин з кожним із абітурієнтів.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатом обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні.

Загальний термін проведення фахового випробування з дисципліни «Анатомія людини з основами гігієни дітей та підлітків» на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» не повинен перевищувати 4 академічні години.

В ході фахового випробування абітурієнти мають відповісти на 3 запитання, які представляють теоретичну та практичну складові дисциплін, покладених в основу розробки програми вступного фахового випробування.

При висвітленні теоретичних питань абітурієнту необхідно продемонструвати знання з анатомії організму людини на всіх структурно-функціональних рівнях його організації у тісному взаємозв'язку між собою, під керуючим впливом нервової системи. При підготовці практичного завдання абітурієнт повинен продемонструвати на наочному матеріалі - таблицях, схемах, фантомах, атласах, муляжах, знання структур та функцій різних

системних складових організму на молекулярному, клітинному, тканинному, системно-органному рівнях. Теоретичні питання з основ гігієни потребують висвітлення абітурієнтам знань про гігієнічні вимоги до перебування дітей у шкільних, дошкільних та реабілітаційних закладах освіти; гігієнічні вимоги до всіх складових які визначають здоров'я людини, його збереження; завдання й методи гігієни, значення гігієни в діяльності педагога, впровадження їх в практику освіти, проведення профілактичних заходів у відповідності з основами чинного законодавства України; гігієнічну оцінку щодо перебування дитини у спеціальних дошкільних та загальноосвітніх закладах та реабілітаційних центрів.

Програмні питання до фахового випробовування з дисципліни «Анатомія людини з основами гігієни дітей та підлітків»

## **1. Організм людини як біологічна система.**

1.1. Загальна характеристика організації структур організму: системно-органний, тканний, клітинний, молекулярний рівні. Організм як саморегулююча система, що постійно відновлюється. Асиміляція, дисиміляція як основа обміну речовин в організмі. Гуморальний та ендокринний механізми регуляції. Поняття «гомеостаз». Види обміну речовин: білковий, вуглеводний, жировий, водно-сольовий. Адаптація, компенсація як важливі механізми підтримки гомеостазу.

### 1.2. Вчення І.П. Павлова про «нервізм».

Провідна роль нервової системи організму. Регуляторна, інтегративна, координаційна, компенсаторна функції нервової системи. Зв'язок нервової системи із зовнішнім середовищем. Поняття про вищу нервову діяльність.

### 1.3. Розвиток дитячого організму.

Фізичний розвиток дитини як динамічний процес. Анатомічна характеристика основних етапів онтогенезу: внутрішньоутробного, періоду новонародженості, грудного періоду, періоду молочних зубів, переддошкільного, дошкільного, молодшого шкільного, періоду статевого розвитку.

### 1.4. Клітина як основна структурно-функціональна одиниця організму.

Спеціалізація клітин. Структура клітин: цитоплазма, органели, гіалоплазма. Будова ядра. Характеристика функцій складових клітини.

## **2. Анатомія, нервової системи.**

2.1. Нейрон як структурно-функціональна одиниця нервової системи: будова, функції, синапси, значення.

2.2. Центральна нервова система. Спинний мозок, структура сегментів: канатики, роги, корінці, спинно-мозкові вузли, спинно-мозкові нерви. Головний мозок, відділи: задній, середній, проміжний, підкоркові структури, кінцевий мозок. Структури заднього мозку: довгастий мозок, варолієвий міст, мозочок, значення ретикуляторної формації.

Середній мозок: четверогорб'я, ніжки мозку, сільвієв водопровід, анатомічна характеристика.

Проміжний мозок: зорові бугри, значення в регуляції обміну речовин, вегетативних функцій, загальної та спеціальної видів чутливості, гомеостазу. Зв'язок із ендокринною системою.

Підкоркові утвори: хвостате ядро, шкарлупа, бліда куля (смугасте тіло), функції. Кінцевий мозок: великі півкулі мозку, особливості будови, значення окремих ділянок для здійснення певних функцій. Характеристика комісуральних, асоціативних та проєктивних провідних шляхів. Поняття – пірамідна та екстрапірамідна системи.

### **2.3. Периферична нервова система.**

Будова та функція периферичної нервової системи, характеристика відділів. Соматична та вегетативна нервова система. Симпатико-парасимпатичні частини вегетативної нервової системи. Значення для адаптації та трофіки. Зв'язок із ретикуляторною формацією, спинним мозком, гіпоталамусом, мозочком, підкорковими структурами та корою великого мозку.

### **2.4. Характеристика структур та функцій аналізаторів (сенсорних систем).**

Структурно-функціональні характеристики відділів аналізаторів. Роль лімбічної системи. Види аналізаторів та їх функції. Взаємодія аналізаторів, значення їх для психо-фізичного розвитку організму.

### **2.5. Вища нервова діяльність.**

Вчення про вищу нервову діяльність. Безумовні та умовні рефлекси, їх види. Формування рефлексорних ланцюгів, кіл. Значення орієнтовного рефлексу для формування умовних зв'язків. Поняття про механізми пам'яті, емоцій, сну. Типи вищої нервової діяльності за класифікаціями І.П. Павлова:

- 1) за силою нервових процесів;
- 2) за ступенем розвитку першої та другої сигнальних систем;

Поняття про функціональні системи як інтегративне утворення мозку.

### **3. Анатомічна характеристика серцево-судинної та кровотворної систем організму.**

3.1. Будова серця: передсердя, шлуночки, шари, інервація. Серцевого циклу: систола, діастола, постійність ритму. Судини: артерії, вени, капіляри: їх структурно-функціональна характеристика. Велике та мале кола кровообігу.

3.2. Кров, як внутрішнє середовище організму. Кровотворення. Склад крові: плазма, форменні елементи. Вязкість крові, значення плазменних протеїнів в механізмі згортання крові. Артеріальна та венозна кров, біохімічна характеристика.

### **4. Структура дихальної системи організму.**

4.1. Порожнина носу, нюхова та дихальна області, додаткові пазухи, значення. Гортань, особливості будови. Анатомічна характеристика трахеї, бронхів, легень.

### **5. Структурна характеристика травної системи організму.**

5.1. Відділи травної системи: ротова порожнина, стравохід, шлунок, 12-пала кишка, тонкий та товстий кишківник. Травні залози: печінка, підшлункова залоза, особливості будови. Роль у процесах травлення.

### **6. Сечовидільна система, структура.**

6.1. Будова нирок, сечовидільного шляху. Механізм утворення сечі в нирках. Первинна та вторинна сеча. Склад сечі. Рефлексорна регуляція виділення сечі із сечовика. Особливості сечовиділення у чоловіків та жінок.

### **7. Анатомічна характеристика ендокринної системи.**

7.1. Залози внутрішньої секреції як структурні компоненти ендокринної системи. Гіпофіз: розташування, гормони та їх функції. Щитовидна та

паращитовидна залоза, вплив на розвиток та функції дитячого організму. Наднирники функція, значення в регуляції нервової системи. Підшлункова залоза як ендокринний орган, роль інсуліну в регуляції обміну вуглеводів. Статеві залози як регулятор розвитку організму.

## **8. Імунна система як захисна структура.**

8.1. Анатомічні структури, що складають імунну систему: виличкова залоза, лімфатичні залози, селезінка, печінка, кістковий мозок, лейкоцити, лімфоцити крові, лімфоїдні утворення горла, кишківника.

8.2. Поняття про механізми імунітету. Вроджені та набуті імунні реакції, інфекційний та неінфекційний види імунітету.

## **9. Статева система людини.**

9.1. Будова внутрішньої та зовнішньої частини статевої системи чоловіка. Гормональна характеристика статевої системи чоловіка, вікові особливості. Значення для сперматогенезу, самовідтворення.

9.2. Жіноча статеві система, анатомічні, вікові особливості. Зовнішні та внутрішні статеві органи жінки. Гормональний цикл жінки, значення для організму, самовідтворення. Механізм запліднення. Поняття про ембріогенез.

## **10. Анатомічна характеристика опорно-рухового апарату.**

10.1. Складові, скелету: кістки, їх види, особливості з'єднань кісток, суглоби, зв'язки, суглобні сумки. М'язові компоненти опорно-рухового апарату: м'язи антагоністи та сінергісти, обмін речовин у м'язах.

## **11. Гігієна дітей і підлітків як наука і галузь практичної діяльності.**

11.1. Гігієна дітей і підлітків як наука, її мета, задачі, зміст, методичні основи, зв'язок з іншими науками. Історія виникнення і розвитку дисципліни, основні етапи становлення, сучасний стан науки, актуальні проблеми у галузі гігієни дітей та підлітків і шляхи їх розв'язування. Основні законодавчі документи з охорони здоров'я дитячого населення України.

11.2. Основні закономірності росту і розвитку дитячого організму. Фізичний розвиток як показник здоров'я. Біологічні та соціальні закономірності росту і розвитку. Методи оцінки фізичного розвитку індивідууму та колективу дітей. Регіональні стандарти фізичного розвитку.

Акселерація, її значення, особливості на сучасному етапі. Гігієнічна оцінка динаміки функціонального стану центральної нервової системи дітей та підлітків під впливом різних видів діяльності.

## **12. Гігієнічні основи організації навчально-виховного процесу**

**12.1. Фізіолого-гігієнічні принципи виховання та навчання дітей та підлітків.** Фізіолого-гігієнічні основи організації навчально-виховного процесу. Особливості розвитку вищої нервової діяльності дітей і підлітків у різні вікові періоди. Фізіологічні основи режиму дня. Особливості побудови режиму дня дітей різних вікових груп. Гігієнічні принципи організації навчального процесу. Адаптація дітей до навчального процесу. «Шкільна зрілість», методи і критерії її визначення і оцінки. Психофізіологічні методи визначення працездатності дітей різних вікових груп. Гігієнічні вимоги до обладнання, експлуатації та організації роботи в комп'ютерних класах шкіл різного типу.

**12.2. Гігієнічні вимоги до організації навчально-виховного процесу у спеціальних закладах освіти.** Профілактика порушень зору, слуху, голосу, постави. Методика гігієнічної оцінки шкільних підручників та дитячих книг. Методика гігієнічної оцінки іграшок, одягу, взуття. Гігієнічні основи фізичного виховання та трудового навчання дітей та підлітків. Рухова активність, її нормування в залежності від віку дитини. Гігієнічні вимоги до організації фізичного виховання у ДНЗ, ЗОШ. Гігієнічні вимоги до місць проведення фізичного виховання. Роль трудового навчання, особливості медичного забезпечення форм і методів трудового навчання. Гігієнічні вимоги до планувальних рішень та обладнання шкільних майстерень.

**12.3. Гігієнічні вимоги до планування та обладнання дитячих закладів, умов навчання.** Гігієнічні вимоги до планування та обладнання дитячих закладів, умов навчання; до планування і обладнання пришкольньої земельної ділянки; до розміщення основних приміщень шкільної будівлі; до природного та штучного освітлення навчальних приміщень школи; до опалення і вентиляції основних приміщень дитячих закладів. Гігієнічні принципи проектування і будівництва дошкільних навчальних закладів. Порушення у стані

здоров'я школярів як наслідок неправильної пози за партою. Гігієнічне обґрунтування розташування меблів у класі і розсаджування учнів. Гігієна харчування дітей та підлітків. Загальні принципи гігієнічної оцінки харчових продуктів. Режим харчування і його гігієнічне значення, поняття про раціональне харчування.. Заходи з забезпеченням харчової біологічної цінності та доброякісності харчових продуктів. Збагачення продуктів харчування біологічно активними речовинами.

## **2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ВИПРОБУВАННІ**

Тривалість підготовки до усної відповіді на фаховому випробуванні може становити 30-40 хвилин.

Відповіді на теоретичні питання можуть не фіксуватися абітурієнтами на аркушах для підготовки.

Оцінювання усних відповідей на фаховому випробуванні буде проводитися за 200 бальною шкалою. Абітурієнт під час співбесіди буде відповідати на 2 теоретичних та 1 практичне запитання.

Питання на які потрібно дати усну відповідь оцінюються по 60 балів кожне, а практичні знання та уміння оцінюються в 80 балів.

Максимальна кількість набраних балів при фаховому випробуванні та правильних відповідях на всі завдання – 200. Мінімальна кількість балів, що дозволяє абітурієнту брати участь у конкурсі – 124.

Загальне оцінювання результатів фахового випробування проводиться за всіма 3-ма завданнями, підсумовується та виставляється загальна оцінка. Для переведення балів-оцінок в систему національної шкали оцінювання використовується наступна таблиця:

<i>За шкалою університету</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнта</i>	
		<i>на питання теоретичного змісту</i>	<i>на питання практичного змісту</i>
<b>0-99</b>	<b>Низький</b>	Абітурієнт не усвідомлює змісту питань завдань, тому	Обсяг розв'язаних задач < 50%. У абітурієнта

<i>бали</i>		Його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Наявна повна відсутність уміння міркувати.	відсутня просторова уява, необхідна для розв'язування задачі.
<b>100-139 балів</b>	<i>Задовільний</i>	Відповіді на питання тестового завдання носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінням міркувати, його відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту запитання.	Обсяг розв'язаних задач у межах 50-75%. Абітурієнт погано володіє графічними засобами відтворення просторових властивостей предметів на площині
<b>140-169 балів</b>	<i>Достатній</i>	У відповідях на питання тестового завдання допускаються деякі неточності або помилки не принципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання тесту.	Обсяг правильно розв'язаних задач >75%. Результат розв'язування задачі містить окремі неточності і незначні помилки.
<b>170-200 балів</b>	<i>Високий</i>	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання тестового завдання. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них.	Обсяг правильно розв'язаних задач =100%. Кожна розв'язана задача супроводжується ґрунтовним поясненням. Абітурієнт без помилок відтворює просторові властивості предметів на площині

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0-99 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М. П. Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

### **3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ**

Фахова комісія аналізує результати співбесіди методом експертної оцінки й колегіально приймає рішення: про «рекомендовано до зарахування» або «не рекомендовано до зарахування», з урахуванням співбесіди з мови (української, російської).

### **4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ**

#### **4.1. Організм людини як біологічна система.**

Загальна характеристика організації структур організму: системно-органний, тканинний, клітинний, молекулярний рівні. Організм як саморегулююча система, що постійно відновлюється. Асиміляція, дисиміляція як основа обміну речовин в організмі. Гуморальний та ендокринний механізми регуляції. Поняття «гомеостаз». Види обміну речовин: білковий, вуглеводний, жировий, водно-сольовий. Адаптація, компенсація як важливі механізми підтримки гомеостазу.

Вчення І.П. Павлова про «нервізм».

Провідна роль нервової системи організму. Регуляторна, інтегративна, координаційна, компенсаторна функції нервової системи. Зв'язок нервової системи із зовнішнім середовищем. Поняття про вищу нервову діяльність.

Розвиток дитячого організму.

Фізичний розвиток дитини як динамічний процес. Анатомічна характеристика основних етапів онтогенезу: внутрішньоутробного, періоду новонародженості, грудного періоду, періоду молочних зубів,

переддошкільного, дошкільного, молодшого шкільного, періоду статевого розвитку.

Клітина як основна структурно-функціональна одиниця організму.

Спеціалізація клітин. Структура клітин: цитоплазма, органели, гіалоплазма. Будова ядра. Характеристика функцій складових клітини.

#### **4.2. Анатомія нервової системи.**

Нейрон як структурно-функціональна одиниця нервової системи: будова, функції, синапси, значення.

Центральна нервова система. Спинний мозок, структура сегментів: канатики, роги, корінці, спинно-мозкові вузли, спинно-мозкові нерви. Головний мозок, відділи: задній, середній, проміжний, підкоркові структури, кінцевий мозок. Структури та функції заднього мозку: довгастий мозок, варолієвий міст, мозочок, значення ретикуляторної формації.

Середній мозок: четверогорб'я, ніжки мозку, сільвієв водопровід, анатомічна характеристика.

Проміжний мозок: зорові бугри, значення в регуляції обміну речовин, вегетативних функцій, загальної та спеціальної видів чутливості, гомеостазу. Зв'язок із ендокринною системою.

Підкоркові утвори: хвостате ядро, шкарлупа, бліда куля (смугасте тіло). Кінцевий мозок: великі півкулі мозку, особливості будови, значення окремих ділянок для здійснення певних функцій. Характеристика комісуральних, асоціативних та проєктивних провідних шляхів. Поняття – пірамідна та екстрапірамідна системи.

Периферична нервова система.

Будова периферичної нервової системи, характеристика відділів. Соматична та вегетативна нервова система. Симпатико-парасимпатичні частини вегетативної нервової системи. Значення для адаптації та трофіки. Зв'язок із ретикуляторною формацією, спинним мозком, гіпоталамусом, мозочком, підкорковими структурами та корою великого мозку.

Характеристика структур та функцій аналізаторів (сенсорних систем).

Структурно-функціональна характеристики відділів аналізаторів. Роль лімбічної системи. Види аналізаторів та їх функції. Взаємодія аналізаторів, значення їх для психо-фізичного розвитку організму.

Вища нервова діяльність.

Вчення про вищу нервову діяльність. Безумовні та умовні рефлекси, їх види. Формування рефлексорних ланцюгів, кіл. Значення орієнтовного рефлексу для формування умовних зв'язків. Поняття про механізми пам'яті, емоцій, сну. Типи вищої нервової діяльності за класифікаціями І.П. Павлова:

- 1) за силою нервових процесів;
- 2) за ступенем розвитку першої та другої сигнальних систем;

Поняття про функціональні системи як інтегративне утворення мозку.

### **4.3. Анатомічна характеристика серцево-судинної та кровотворної систем організму.**

Будова серця: передсердя, шлуночки, шари, інервація. Серцевий цикл: систола, діастола, постійність ритму. Судини: артерії, вени, капіляри: їх структурно-функціональна характеристика. Велике та мале кола кровообігу. Кров, як внутрішнє середовище організму. Механізм кровотворення. Склад крові: плазма, форменні елементи. Вязкість крові, значення плазменних протеїнів в механізмі згортання крові. Артеріальна та венозна кров, біохімічна характеристика.

### **4.4. Структура дихальної системи організму.**

Порожнина носу, нюхова та дихальна області, додаткові пазухи, значення. Гортань, особливості будови. Анатомічна характеристика трахеї, бронхів, легенів.

### **4.5. Травна система організму, структурна характеристика.**

Відділи травної системи: ротова порожнина, стравохід, шлунок, 12-пала кишка, тонкий та товстий кишківник. Травні залози: печінка, підшлункова залоза, особливості будови. Роль у процесах травлення.

### **4.6. Структура сечовидільної системи.**

Будова нирок, сечовидільного шляху. Механізм утворення сечі в нирках. Первинна та вторинна сеча. Склад сечі. Особливості сечовиділення у чоловіків та жінок.

#### **4.7. Ендокринна система, анатомічна характеристика.**

Залози внутрішньої секреції як структурні компоненти ендокринної системи. Гіпофіз: розташування, гормони та їх функції. Щитовидна та паращитовидна залози, вплив на розвиток та функції дитячого організму. Наднирники функція, значення в регуляції нервової системи. Підшлункова залоза як ендокринний орган, роль інсуліну в регуляції обміну вуглеводів. Статеві залози як регулятор розвитку організму.

#### **4.8. Імунна система як захисна, структура та функція.**

Анатомічні структури, що складають імунну систему: виличкова залоза, лімфатичні залози, селезінка, печінка, кістковий мозок, лейкоцити, лімфоцити крові, лімфоїдні утворення горла, кишківника.

Поняття про механізми імунітету. Вроджені та набуті імунні реакції, інфекційний та неінфекційний види імунітету.

#### **4.9. Статева система людини, будова та фізіологічна характеристика.**

Будова внутрішньої та зовнішньої частини статевої системи чоловіка. Гормональна характеристика статевої системи чоловіка, вікові особливості. Значення для сперматогенезу, самовідтворення.

Жіноча статеві система, анатомо-фізіологічні та вікові особливості. Зовнішні та внутрішні статеві органи жінки. Гормональний цикл жінки, значення для організму, самовідтворення. Механізм запліднення. Поняття про ембріогенез. Механізм лактації, значення для розвитку дитини.

#### **4.10. Анатомо-фізіологічна характеристика опорно-рухового апарату.**

**4.1.** Складові, скелету: кістки, їх види, особливості з'єднань кісток, суглоби, зв'язки, суглобні сумки. М'язові компоненти опорно-рухового апарату: м'язи антагоністи та сінергісти, обмін речовин у м'язах.

#### **4.11. Гігієна дітей і підлітків як наука і галузь практичної діяльності.**

Гігієна дітей і підлітків як наука, її мета, задачі, зміст, методичні основи, зв'язок з іншими науками. Історія виникнення і розвитку дисципліни, основні

етапи становлення, сучасний стан науки, актуальні проблеми у галузі гігієни дітей та підлітків і шляхи їх розв'язування. Основні законодавчі документи з охорони здоров'я дитячого населення України.

Основні закономірності росту і розвитку дитячого організму. Фізичний розвиток як показник здоров'я. Біологічні та соціальні закономірності росту і розвитку. Методи оцінки фізичного розвитку індивідууму та колективу дітей. Регіональні стандарти фізичного розвитку. Акселерація, її значення, особливості на сучасному етапі. Гігієнічна оцінка динаміки функціонального стану центральної нервової системи дітей та підлітків під впливом різних видів діяльності.

Гігієнічні основи організації навчально-виховного процесу. Фізіолого-гігієнічні принципи виховання та навчання дітей та підлітків. Фізіолого-гігієнічні основи організації навчально-виховного процесу. Особливості розвитку вищої нервової діяльності дітей і підлітків у різні вікові періоди. Фізіологічні основи режиму дня. Особливості побудови режиму дня дітей різних вікових груп. Гігієнічні принципи організації навчального процесу. Адаптація дітей до навчального процесу. «Шкільна зрілість», методи і критерії її визначення і оцінки. Психофізіологічні методи визначення працездатності дітей різних вікових груп. Гігієнічні вимоги до обладнання, експлуатації та організації роботи в комп'ютерних класах шкіл різного типу.

**4.12. Гігієнічні вимоги до організації навчально-виховного процесу у спеціальних закладах освіти.** Профілактика порушень зору, слуху, голосу, постави. Методика гігієнічної оцінки шкільних підручників та дитячих книг. Методика гігієнічної оцінки іграшок, одягу, взуття. Гігієнічні основи фізичного виховання та трудового навчання дітей та підлітків. Рухова активність, її нормування в залежності від віку дитини. Гігієнічні вимоги до організації фізичного виховання у ДНЗ, ЗОШ. Гігієнічні вимоги до місць проведення фізичного виховання. Роль трудового навчання, особливості медичного забезпечення форм і методів трудового навчання. Гігієнічні вимоги до планувальних рішень та обладнання шкільних майстерень.

Гігієнічні вимоги до планування та обладнання дитячих закладів, умов навчання. Гігієнічні вимоги до планування та обладнання дитячих закладів, умов навчання; до планування і обладнання пришкільної земельної ділянки; до розміщення основних приміщень шкільної будівлі; до природного та штучного освітлення навчальних приміщень школи; до опалення і вентиляції основних приміщень дитячих закладів. Гігієнічні принципи проектування і будівництва дошкільних навчальних закладів. Порушення у стані здоров'я школярів як наслідок неправильної пози за партою. Гігієнічне обґрунтування розташування меблів у класі і розсаджування учнів. Гігієна харчування дітей та підлітків. Загальні принципи гігієнічної оцінки харчових продуктів. Режим харчування і його гігієнічне значення, поняття про раціональне харчування.. Заходи з забезпеченням харчової біологічної цінності та доброякісності харчових продуктів. Збагачення продуктів харчування біологічно активними речовинами.

**5. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.**

## **6. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)**

**Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова**

**Факультет корекційної педагогіки та психології**

*Освітньо-кваліфікаційний рівень: «Бакалавр»*

*Галузь знань: 0101 Педагогічна освіта;*

*0301 Соціально-політичні науки*

***Вступне фахове випробування***

*Напрямок підготовки/спеціальність:*

6.010105 Корекційна освіта (за нозологіями)

6.030102 Психологія

*На базі здобутого ступеня ОКР «Молодший спеціаліст»*

## ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 4

1. Поняття „розвиток дитини”. Роль гіпоталамо-ендокринної системи в регуляції даного процесу
2. Анатомія дихальної системи.
3. Особливості побудови режиму для дітей різних вікових груп.

*Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ ім. М. П. Драгоманова*

Протокол №4 від «30» березня 2017 р.

*Голова фахової комісії* \_\_\_\_\_ / \_\_\_\_\_ /  
Підпис Прізвище, ім'я, по-батькові

### 7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данілова Н.Н., Крилова А.Л. Фізіологія вищої нервової діяльності. – М., 1997.
2. Кабанова А.И., Чабовская А.Л. Анатомия, физиология и гигиена детей дошкольного возраста. – М., 1975.
3. Леонтьева Н.Н., Маринова К.В., Каплун Э.Г. Анатомия и физиология детского возраста. – М., 1976.
4. Хэссет Дж. Введение в психофизиологию. – М.: „Мир”, 1981.
5. Гігієна дітей і підлітків: Підручник / І.І. Даценко, М.Б. Шегедин, Ю.І. Шашков. – К.: Медицина, 2006. – 304 с.
6. Гігієна дітей і підлітків: Підручник / за ред. проф. В.І.Берзіня/. – К.: Асканія, 2008. – 307 с.
7. Гигиена детей и подростков: Учебник. Кучма В.Р. - М.: Медицина, 2001.- 384 с.
8. Профілактична медицина. Загальна гігієна з основами екології: Підручник / І.І.Даценко, Р.Д.Габович. - К.: Здоров'я, 2004. -792 с.
9. Руководство к лабораторным занятиям по гигиене детей и подростков ( под ред. проф. В.И. Берзия).- Киев. Вища школа, 1989.- 320 с.
10. Подоляк-Шумило Н.Г., Познанський С.С. “Шкільна гігієна”.- К.:Вища школа.-1981.

Питання до вступних екзаменів з «Анатомії людини з основами гігієни дітей та підлітків»

1. Організм, як система, що саморегулюється. Асиміляція, дисиміляція. Вчення про гомеостаз.
2. Поняття „розвиток дитини”. Роль гіпоталамо-ендокринної системи в регуляції даного процесу
3. Характеристика основних етапів розвитку дитини.
4. Загальна характеристика будови організму. Поняття „тканини”, „органи”, „системи”.
5. Клітина, як структурна, функціональна та генетична одиниця організму, загальна характеристика будови та її функції.
6. Поняття „ембріогенез” та „онтогенез”.
7. Загальна характеристика будови будови організму. Поняття «системи», «органи», «тканини».
8. Організм як єдине ціле, зв'язок із зовнішнім середовищем. Механізми адаптації та компенсації.
9. Будова та функції дихальної системи. Наслідки патології.
10. Анатомія дихальної системи.
11. Особливості будови трахеї, бронхів, легень.
12. Велике та мале коло кровообігу, анатомія.
13. Будова серця, серцевий цикл та його регуляція, вікові особливості.
14. Характеристика складу крові.
15. Будова нирок. Фізіологічне утворення сечі.
16. Особливості сечо-видільної системи у дітей.
17. Механізм випорожнення та утримання сечі. Вікові особливості цього процесу. Нічне нетримання сечі.
18. Залози внутрішньої та зовнішньої секреції. Поняття «гормони», їх роль у гомеостазі.
19. Характеристика будови та функції шлунку.
20. Значення травлення для підтримки життєдіяльності організму. Роль обміну у дітей та його порушення.
21. Обмін білків, біологічна цінність білків їжі. Особливості білкового обміну у дітей та його порушення.
22. Обмін жирів, локалізація жиру в організмі. Поняття про нейро-ендокринну регуляцію засвоєння жиру. Порушення жирового обміну.
23. Значення вітамінів для організму, що росте та розвивається.
24. Підшлункова залоза, як орган внутрішньої та зовнішньої секреції.
25. Обмін вуглеводів. Особливості обміну вуглеводів у дітей.
26. Водно-сольовий обмін, значення для організму, що росте та розвивається.
27. Значення травлення у кишечнику, особливості будови та функції різних відділів кишечника, вікові властивості.
28. Анатомічна характеристика печінки, підшлункової залози, як важливих органів травлення.
29. Вікові особливості етапів розвитку статевих клітин чоловіка та жінки.
30. Анатомія ендокринної системи. Гормони як біологічно-активні речовини.

31. Вікові особливості опорно-рухового апарату.
32. Будова та функції скелету.
33. Характеристика системи імунітету, функцій.
34. Анатомія вилочкової залози.
35. Будова статеві системи чоловіка.
36. Характеристика будови проміжного мозку.
37. Анатомія спинного мозку.
38. Вчення І.П.Павлова про „нервізм”, як головну регулюючу та інтегруючу систему організму.
39. Провідні шляхи спинного мозку.
40. Анатомо-фізіологічна характеристика нейрона, аксона, дендрита.
41. Характеристика рефлекторної дуги, аферентної та еферентної частин її.
42. Компоненти заднього мозку: довгастий мозок, варолієв міст та мозочок, їх функції та можливі розлади.
43. Загальна характеристика структур головного мозку.
44. Середній мозок: 4-х горб'я, ніжки мозку, водопровід.
45. Анатомо-фізіологічна характеристика вегетативної нервової системи.
46. Вчення І.П.Павлова про аналізатори . Принципи будови аналізаторів, фізіологічне значення.
47. Екстра-пірамідна система структура, функції, зв'язки із руховими шляхами.
48. Проміжний мозок: зоровий горб, підгорбова ділянка.
49. Кінцевий мозок. Анатомічна характеристика великих півкуль.
50. Комісуральні та асоціативні провідні шляхи центральної нервової системи.
51. Передні та задні роги спинного мозку, будова.
52. Поняття про пірамідні та екстра пірамідні провідні шляхи центральної нервової системи, фізіологічне значення, наслідки порушень.
53. Анатомічна характеристика Щитовидної та паращитовидної залоз.
54. Вчення І.П. Павлова про аналізатори. Принципи їх будови, фізіологічне значення.
55. Загальна характеристика периферичної нервової системи.
56. Канатики спинного мозку, будова, функції.
57. Три частини аналізатора за І.П.Павловим, фізіологія.
58. Типи нервової діяльності за І.П. Павловим.
59. Особливості будови та функції спинно-мозкових нервів.
60. Загальна характеристика органів чуття.
61. Поняття про функціональні системи, як інтегративне утворення мозку.
62. Будова та функції оболонки головного та спинного мозку, лікворної системи.
63. Анатомічна характеристика білої та сірої речовини спинного мозку.
64. Середній мозок, анатомія, фізіологія, патологічні зміни.
65. Кінцевий мозок – анатомічно-фізіологічна характеристика великих півкуль. Архітектоніка кори.
66. Внесок вітчизняних вчених у розвиток гігієни дітей і підлітків.
67. Фізіологічні основи режиму дня. Типи режимів дня.

68. Особливості побудови режиму дня дітей різних вікових груп.
69. Гігієнічні принципи організації навчального процесу, гігієнічні вимоги до розпорядку і розкладу занять, організації перерв.
70. "Шкільна зрілість", методи і критерії її визначення і оцінки.
71. Психофізіологічні методи визначення працездатності дітей різних вікових груп.
72. Рухова активність, її нормування в залежності від віку дитини. Профілактика гіподинамії школярів.
73. Види, форми і засоби фізичного виховання дітей та підлітків.
74. Гігієнічні вимоги до організації фізичного виховання у ДНЗ, школі.
75. Гігієнічні вимоги до місць проведення фізичного виховання.
76. Роль трудового навчання, особливості медичного забезпечення форм і методів трудового навчання.
77. Гігієнічні вимоги до планувальних рішень та обладнання шкільних майстерень.
78. Дитячі оздоровчі заклади, вимоги до їх облаштування, режиму дня, праці і відпочинку дітей та підлітків.
79. Загартування, фізіологічні основи, принципи, засоби і методи.
80. Заклади дошкільного виховання дітей. Роль дошкільних навчальних закладів у всебічному розвитку і охороні здоров'я дітей переддошкільного і дошкільного віку.
81. Гігієнічні принципи проектування і будівництва дошкільних навчальних закладів: типи закладів і комплектування груп; розташування закладів під час планування і забудови населених місць; земельна ділянка, її зонування і благоустрій.
82. Будівля дошкільного навчального закладу, внутрішнє планування (групова ізоляція, групові осередки для дітей переддошкільного і дошкільного віку, допоміжні і службові приміщення, зв'язок групових осередків з земельною ділянкою і допоміжними приміщеннями, санітарно-технічний благоустрій, повітряно-тепловий режим, освітлення).
83. Система освіти і виховання дітей шкільного віку. Основні типи шкіл, їхня роль у збереженні і зміцненні здоров'я дітей та підлітків.
84. Принципи розташування загальноосвітніх шкіл різного типу на території населених місць. Гігієнічні вимоги до планування і обладнання пришкільної земельної ділянки.
85. Основні принципи проектування шкільної будівлі. Гігієнічні вимоги до природного та штучного освітлення навчальних приміщень школи. Гігієнічні вимоги до опалення і вентиляції основних приміщень школи.
86. Порушення у стані здоров'я школярів як наслідок неправильної пози за партою. Гігієнічні вимоги до шкільних меблів Гігієнічне обґрунтування розташування меблів у класі і розсаджування учнів.
87. Мета запобіжного нагляду за виданням шкільних підручників..
88. Поняття про раціональне харчування. Фізіолого-гігієнічні норми потреб в нутрієнтах дітей різного віку.
89. Режим харчування і його гігієнічне значення.

90. Організація харчування в дитячих колективах. Диференційоване харчування дітей і підлітків в дошкільних установах, школах, школах-інтернатах, ПТУ, оздоровчих закладах в залежності від віку дітей.
91. Харчування як засіб нівелювання несприятливого впливу шкідливих екологічних та соціальних чинників на організм, що росте і розвивається.
92. Профорієнтаційна робота серед підлітків. Методика визначення профпридатності підлітків.
93. Гігієнічне виховання дітей та підлітків у сім'ї і дитячих установах.
94. Прищеплення культурно-гігієнічних навичок дітям дошкільного віку. Виховання навичок особистої гігієни у дітей передошкільного віку. Виховання гігієнічних навичок, що пов'язані з прийомом їжі, сном, іграми, сомообслуговуванням.
95. Форми і методи гігієнічного виховання школярів у ході навчально-виховного процесу: на уроках здоров'я у початкових класах, заняттях з основ безпеки життєдіяльності, природознавства, біології.
96. Гігієнічне виховання учнів у ході занять з фізичної культури, трудового навчання.
97. Форми і методи позашкільної роботи серед учнів: бесіди з питань формування засад здорового способу життя, профілактики виникнення шкідливих звичок, гурткова робота, випуск санітарних бюлетенів, стінних газет, оформлення стендів з наочною агітацією, проведення загальношкільних днів здоров'я тощо.